

Треба зазначити, що нотаріус не може вчиняти нотаріальні дії на своє ім'я та від свого імені, а також на ім'я та від імені своїх родичів. У відносинах з особами, які до них звертаються, нотаріус встановлює захист їх прав та законних інтересів, роз'яснює їхні права та обов'язки, попереджає їх про наслідки вчинення нотаріальних дій відповідно до їх обов'язку. З метою забезпечення об'єктивності та незалежності, держава забороняє нотаріусам перебувати в штаті інших державних і приватних підприємств та організацій, займатися підприємницькою та посередницькою діяльністю, а також здійснювати іншу оплачувану діяльність, крім нотаріальної, а також викладацької та наукової у вільний від роботи час. (ст. 3 Закону України «Про нотаріат») [2].

Ще важливо доповнити, що з ухваленням Закону України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року [5] та внесенням змін до Закону України «Про нотаріат» [2] нотаріус може бути в ролі медіатора після проходження відповідних курсів.

Підсумовуючи усе вищезазначене, треба зазначити, що в розмаїтті українського законодавства, а також в умовах невирішеності правових питань важливу роль відіграє нотаріальна практика. Формування такої нотаріальної практики можливе лише в умовах постійного спілкування, вислуховування різних думок та висновків дослідження. Все, що слугує утвердженню українського нотаріату як незалежного, об'єктивного органу, де працюють і повинні працювати люди високої професійної гідності, нам треба сприймати, берегти й застосовувати. І в цьому плані важливим буде вивчення питань деонтології, які визначають етику нотаріату, а також урахування досвіду іноземних нотаріусів.

1. Радзівська Л. К., Пасічник С. Г. Нотаріат в Україні. 2007. 339 с.
2. Про нотаріат : Закон України від 02.09.1993 № 3425-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>.
3. Семаков Г. С., Кондракова С. П. Нотаріат в Україні : курс лекцій. Київ : МАУП, 2001. 120 с.
4. Гуледза А. Г. Нотаріальна діяльність в Україні: становлення, розвиток, удосконалення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2012. 187 с.
5. Про медіацію : Закон України від 16.11.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>.

Роман КАРПЕНКО

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук

Стелла ТУКІНА

студентка ННІ права та інноваційної
освіти Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

**ПРОБЛЕМАТИКА РЕГУЛЮВАННЯ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ
ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА НІМЕЧЧИНИ**

Щодо правового розуміння комерційної таємниці, ноу-хау. Загалом чинне законодавство України та Цивільний кодекс зокрема підзвітні моделі германської (пандектної) системи права. Проте закордонний досвід окремих, досліджуваних нами держав цієї системи права, повинно беззаперечно впливати на формування сучасного українського законодавства про комерційну таємницю і ноу-хау. Удосконалення механізму цивільно-правового регулювання відносин інтелектуальної власності вимагає наявності відповідного комплексного підходу. У цьому аспекті доводиться констатувати, що зміни, які були внесені у законодавство України про інтелектуальну власність за останні роки, фокусуєтесь на вирішенні окремих питань, не містили цілісного, системного підходу, і як наслідок, не справили відчутного позитивного впливу на стан правової охорони інтелектуальної власності [1. с. 8]. Сучасне формування українського законодавства щодо комерційної таємниці і ноу-хау сприймає певний вплив досвіду та практики провідних країн світу. За останні роки, як зазначає Є. В. Измайлова, в різних державах ухвалено значну кількість нормативних актів, які регулюють інформаційні відносини.

Водночас варто звернути увагу на ключовий зміст сутності поняття комерційної

таємниці і ноу-хау та фактичне співвідношення зазначених понять. Набутий досвід буде дуже корисним для сучасного законодавства України про комерційну таємницю і ноу-хау, яке на сьогодні потребує вдосконалення та подальшого розвитку, оскільки має низку вагомих недоліків та суперечностей. Як відомо, всередині романо-германської сім'ї виділено дві правові системи: 1) романську, де провідною є національна правова система Франції і 2) германську, де провідною є національна правова система Німеччини. Оскільки законодавство України побудовано за прикладом германської системи права, її розглянемо першою. Згідно з чинним законодавством Німеччини виділяється два види таємниць: виробнича і комерційна. Зокрема, в § 404 Закону про акціонерні товариства вказано, що до комерційної таємниці належить інформація, яка відповідає ознаці секретності (незагальновідома та доступна тільки визначеному обмеженому колу осіб), за умови наявності в особи, яка добросовісно контролює таку інформацію, обґрунтованого інтересу щодо збереження її секретності. Комерційною таємницею, на відміну від виробничої, є інформація, яка стосується торгових відносин фірм, організації і об'єму виробництва; стану ринків збуту; інформація про постачальників і споживачів; інформація про банківські операції та ін. Термін «виробнича таємниця» значиться в § 85 Закону про підприємства. До виробничої таємниці належить інформація організаційного і технічного характеру, яка стосується способу виробництва, технології, організації праці, а також технічні відкриття, винаходи або відомості про характер і мету дослідницьких робіт та ін. Порушення комерційної та виробничої таємниці розглядається законодавством Німеччини як факт недобросовісної конкуренції, де одним із видів порушення є їх розголошення. Причому Закон про недобросовісну конкуренцію (*Unlauteren Wettbewerbsgesetz, UWG*) базується на концепції фактичної монополії щодо комерційної та виробничої таємниці. Зазвичай у Німеччині обов'язок щодо нерозголошення таємниці особою, якій вона стала відома внаслідок службового становища або роботи, передбачається у багатьох законодавчих актах. При цьому такий обов'язок встановлюється законом і для певних категорій працівників як державних установ федерації і земель, так і для посадових осіб і службовців, працівників фірм і корпорацій. Особливо виділяється регулювання цієї проблеми для фірм та підприємств. Зокрема, відповідно до правил § 90 «Комерційні і виробничі секрети» Німецького торгового уложення, торговому представнику не дозволяється повідомляти іншим особам комерційні та виробничі секрети, які йому довірили або такі стали відомі у зв'язку з його діяльністю для підприємця. Або, наприклад, відповідно до п. (1) § 93 Акціонерного закону члени правління повинні зберігати в таємниці конфіденційні відомості і секрети суспільства, зокрема, виробничу та комерційну таємницю, які їм стали відомі у зв'язку з їх діяльністю.

Також в Акціонерному законі конкретизуються обов'язки членів наглядової ради зберігати повне мовчання про конфіденційні дані і секрети суспільства, зокрема виробничі та комерційні таємниці, які стали їм відомі із звітів згідно з § 394; це стосується не тільки повідомлень у службових відносинах (§ 395). Тут же детально регулюється і відповідальність за неправомірні дії щодо охоронюваної конфіденційної інформації. Закон про виробничі і господарські кооперативи, зокрема § 151 (порушення обов'язку зберігати таємницю) також містить правило щодо санкцій за розголошення таємниці кооперативу, причому ці норми аналогічні тим, які містяться в § 404 Акціонерного закону.

В процесі дослідження норм німецького законодавства привертає увагу та обставина, що заборону на використання інформації, яка становить комерційну таємницю підприємства, після припинення договірних відносин з працівником, встановлено тільки тоді, коли працівник отримав таку інформацію недобросовісним шляхом. У випадку виявлення добросовісності або недобросовісності отримання інформації за час роботи на підприємстві судова практика Німеччини виходить із обов'язку розгляду всіх обставин конкретної справи, у тому числі важливості діяльності працівника для підприємства, займаної ним посади, участі або без участі у створенні відомостей, які складають комерційну таємницю, відповідності його поведінки «добрим нравам» (*guten sitten*), тобто звичному для підприємництва способу дії.

Дослідження судової практики і доктрини Німеччини свідчить про те, що комерційна та виробнича таємниця можуть бути предметом ліцензійного договору і договору купівлі-продажу, передачі, закріплятися за будь-ким, застави, спадкування. У літературі відзначається, що поки ще в цій сфері прийнято небагато судових рішень і зміст їх дуже суперечливий. Тому частина юристів розглядає можливість існування майнового права на торговий секрет. Хоча більшість фахівців стверджує, що на торговий секрет виникає тільки

майновий інтерес, заснований на фактичній монополії.

Загалом у німецькому праві (як і в інших країнах континентальної системи прав) поширеною є думка про те, що комерційна таємниця, виробнича таємниця, ноу-хау належать до таких нематеріальних об'єктів, які не можуть бути врегульовані традиційним інструментарієм права власності або права інтелектуальної власності (виключних прав). Тому вони потребують іншого механізму правового регулювання, відмінного від традиційного. У Німеччині велике значення приділяється також практиці застосування ноу-хау. Норми права, які регулюють майнові інтереси та питання, пов'язані з передачею ноу-хау, договірними відносинами в цій галузі, а також питання збереження секретності ноу-хау та відповідальності за її порушення, включено до різних законів: у Закон Німецького цивільного уложення, Закон про заборону обмеження конкуренції, Закон про заборону недобросовісної конкуренції, Патентний закон, Закон про винаходи службовців, Кримінальний кодекс та інші. Але однозначного розуміння терміна «ноу-хау» в законодавстві немає.

Зважаючи на наведене, можна зробити висновок, що законодавство Німеччини розглядає комерційну і виробничу таємницю, секрети виробництва, ділові секрети, ноу-хау з позиції фактичної монополії, а не права інтелектуальної власності чи речового права власності. При цьому поняття секрети виробництва, ділові секрети, ноу-хау практично не розмежовуються, оскільки їх відмінності вважаються незначними. Тому до них належать не тільки охоронювані винаходи, виробничі процеси, конструкції, а й інші збагачуючі техніку досягнення. Загальною рисою секретів виробництва і ноу-хау вважається можливість передачі такої інформації за договором, з обов'язковою умовою дотримання конфіденційності. Хоча, звичайно, особливо важливі секрети виробництва, які дозволяють фірмам отримувати більше прибутку, повинні триматися в секреті і не передаватися.

1. Якубівський І. С. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2018. 522 с.

Данило ФЕДОРЕНКО

курсант ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції

Науковий керівник:

Марина ЮНІНА

доцент кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО ФОРМИ ДОВІРНОСТІ В УКРАЇНІ

Актуальність наукових досліджень у сфері інституту добровільного представництва в цивільному праві, а водночас і правової природи довіреності зростає у міру розвитку суспільних відносин і необхідності залучення для вчинення юридично значущих дій представників юридичних і фізичних осіб, що й зумовлює актуальність дослідження цього питання.

За змістом ст. 1000 ЦК України договір доручення є двостороннім правочином, що в основному визначає права та обов'язки, а також межі відповідальності повіреного (особи, яка має діяти на підставі переданих їй довірительом повноважень).

Представництво однієї особи іншою потребує документального підтвердження. Зрозуміло, що у представництві на підставі акта це буде сам адміністративний акт, у разі законного представництва – відповідні документи (свідоцтво про народження, відповідно до якого батьки є представниками дитини), а договірне представництво оформлюється довіреністю або в інших формах, передбачених законодавством) [1, с. 55].

Проте, як і з багатьох інших питань, щодо форм існування довіреності в науці цивільного права немає єдності. У ч. 1 ст. 245 Цивільного кодексу України зазначено, що формі довіреності має відповідати формі, в якій, відповідно до закону, має вчинятися